

**UCHWAŁA NR XXXVII/377/2021  
RADY GMINY PSARY**

z dnia 25 listopada 2021 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Psary na lata 2021-2025.**

Na podstawie art. 7 ust. 1 i 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2021r. poz. 1372 ze zm.), oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021r. poz. 1249)

**Rada Gminy Psary  
uchwała:**

**§ 1.** Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Psary na lata 2021-2025.

**§ 2.** Wykonanie uchwały zleca się Wójtowi Gminy Psary.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy  
Psary

**Jacenty Kubica**

Załącznik do uchwały Nr XXXVII/377/2021  
Rady Gminy Psary  
z dnia 25 listopada 2021 r.

**GMINNY PROGRAM**  
**PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE**  
**ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE**  
**GMINY PSARY**  
**NA LATA 2021-2025**

## SPIS TREŚCI

<b>I. WPROWADZENIE.....</b>	<b>3</b>
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE	3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	5
5. ADRESACI PROGRAMU	6
<b>II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE.....</b>	<b>6</b>
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	7
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIELE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH	9
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE.....	9
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY.....	15
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE	19
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY	20
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	20
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....	25
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ.....	27
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM	29
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH	30
<b>III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....</b>	<b>34</b>
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	34
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	36
<b>IV REALIZACJA PROGRAMU.....</b>	<b>43</b>
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	43
2. MONITORING I EWALUACJA	43
3. FINANSOWANIE	44
SPIS TABEL I WYKRESÓW	45

## I. WPROWADZENIE

### 1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

### 2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy**

rodzaje	formy
<b>przemoc fizyczna</b>	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
<b>przemoc psychiczna</b>	wysmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
<b>przemoc seksualna</b>	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
<b>przemoc ekonomiczna</b>	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona

poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

### 3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2019 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 88 032 osoby (w tym 65 195 to kobiety, 12 161 to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a 10 676 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2019 prezentuje poniższa tabela.

**Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2017-2019**

zakres danych	2017 r.	2018 r.	2019 r.
<b>ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”, w tym:</b>	<b>75 662</b>	<b>73 153</b>	<b>74 313</b>
wszczynających procedurę	61 980	59 829	61 076
dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie procedury	13 682	13 324	13 237
<b>ogólna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą przemocy, w tym</b>	<b>92 529</b>	<b>88 133</b>	<b>88 032</b>
kobiet	67 984	65 057	65 195
mężczyzn	11 030	10 672	10 676
nieletnich	13 515	12 404	12 161
<b>ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w tym</b>	<b>76 206</b>	<b>73 654</b>	<b>74 910</b>
kobiet	5 878	6 054	6 448
mężczyzn	70 035	67 306	68 148
nieletnich	293	303	314

<b>ogólna liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu, w tym</b>	<b>46 092</b>	<b>43 182</b>	<b>42 583</b>
kobiet	2 028	1903	2 126
mężczyzn	44 037	41 257	40 435
nieletnich	27	22	22
<b>liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej</b>	<b>413</b>	<b>427</b>	<b>309</b>

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. **Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków**, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doznających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

#### 4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Psarach przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz.

1249). który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245);
6. Uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz. 235);
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Psary na lata 2021-2026.

## **5. ADRESACI PROGRAMU**

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Psary na lata 2021-2025 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

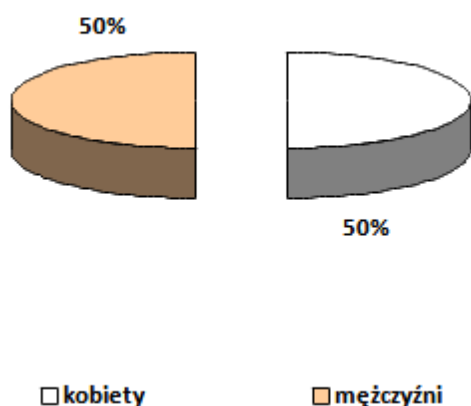
## **II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE**

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Psary została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 22 anonimowo wypełnione ankiety skierowane do dorosłych mieszkańców, 4 ankiety wypełnione przez dyrektorów z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie gminy oraz 49 ankiet skierowanych do uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy.

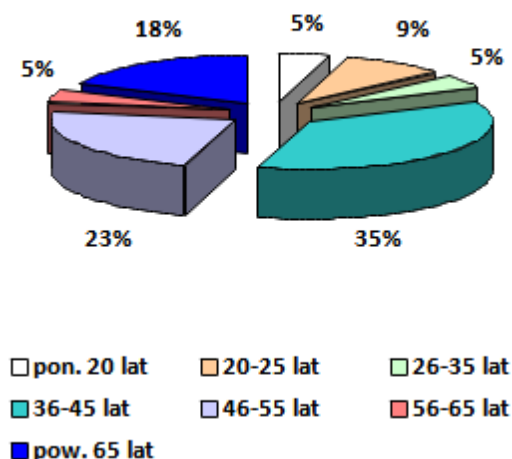
Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 50% stanowiły kobiety i 50% mężczyźni. Najliczniej reprezentowana była grupa osób w wieku 36-45 lat (35%) oraz 46-55 lat (23%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe osób powyżej 65 lat (18%) oraz 20-25 lat (9%). Najmniej liczne

grupy stanowiły osoby w wieku poniżej 20 lat, 26-35 lat oraz 56-65 lat (po 5%). Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

**Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci**



**Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (68%) oraz osoby zamieszkujące gminę od 5 do 47 lat (32%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (45%), a kolejne grupy stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (40%), zasadniczym zawodowym (9%) oraz podstawowym (6%).

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 49 uczniów ze szkół podstawowych z terenu gminy, z czego 53% stanowiły kobiety, a 47% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (53%), 32% tej próby stanowili uczniowie w wieku 13 lat, 14% stanowili uczniowie w wieku 12 lat, zaś 1% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat. Ogół badanych stanowili uczniowie ze szkoły podstawowej.

## 1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Psary jest gminą wiejską położoną w powiecie będzińskim, w województwie śląskim, a jej powierzchnia wynosi 46,2 km<sup>2</sup>. Siedzibą gminy jest miejscowość Psary. W ramach struktury administracyjnej terytorium gminy obejmuje swoim obszarem 10 sołectw: Brzękowice, Dąbie, Gołasza, Góra Siewierska, Gródków, Malinowice, Preczów, Psary, Sarnów i Strzyżowice.

Gmina ma charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują ponad 58% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 15% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, roślin okopowych (głównie ziemniaków) oraz roślin pastewnych, a w produkcji zwierzęcej hodowla drobiu i trzody chlewnej. Z końcem 2019 r. gmina liczyła ogółem 11 933 mieszkańców, w tym 6 243 kobiet, które stanowiły 52,3% ogółu ludności, a gęstość



zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 258 osób na 1 km<sup>2</sup>. Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019**

zakres danych	2017	2018	2019
liczba mieszkańców ogółem	11 759	11 829	11 933
w tym kobiet	6 174	6 193	6 243

Dane Urzędu Gminy Psary.

**Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019**

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2 084	2 126	2 173
liczba osób w wieku produkcyjnym	7 083	6 852	7 027
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2 592	2 659	2 733

Dane Urzędu Gminy Psary.

W 2019 r. w zasobach gminy Psary były 3 mieszkania komunalne. Gmina dysponowała także 3 lokalami socjalnymi.

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie funkcjonowało 10 placówek systemu oświaty (1 żłobek, 4 placówki wychowania przedszkolnego oraz 5 szkół podstawowych).

Działalność kulturalną prowadzi Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Gródkowie, który organizuje zajęcia z różnych dziedzin kultury i sztuki dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Animatorem życia kulturalnego jest też Gminna Biblioteka Publiczna z 3 filiami, która zajmuje się zaspokajaniem i rozbudzaniem potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej oraz upowszechnianiem kultury. Na terenie gminy funkcjonują 3 świetlice wiejskie w Dąbiu, Brzękowicach Górnych i w Górze Siewierskiej. Są to placówki wsparcia dziennego, kierowanego głównie do dzieci w wieku 6 - 18 lat.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 3 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. W gminie działają 2 apteki.

W latach 2017-2019 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 4,11%, 3,81% i 2,43%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 9,1%, 8,0% i 5,3%.

W 2019 r. według danych statystycznych GUS-u na terenie gminy funkcjonowało 1 410 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa, a także transportu i gospodarki magazynowej.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy

Kościółem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

## 2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIEŹLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Psary. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2017-2019 mieszkańców gminy.

### 2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

**Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie**

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Szkolna 100, 42-512 Psary
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
3.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
4.	Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ofiar przemocy	
5.	Urząd Gminy Psary	ul. Malinowicka 4, 42-512 Psary
6.	NZOZ Gminne Centrum Medyczne Psary	ul. Malinowicka 1A, 42-512 Psary
7.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Sarnowie	ul. Wiejska 104, 42-512 Psary
8.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marszałka J. Piłsudskiego w Psarach	ul. Szkolna 32; 42-512 Psary
9.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Dąbiu	ul. Pocztowa 39, 42-504 Będzin
10.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Emilii Gierczak w Gródkowie	ul. Leśna 2, 42-575 Gródków
11.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Alfreda Szklarskiego w Sarnowie	ul. Szkolna 5A, 42-512 Sarnów
12.	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stanisława Polakowskiego w Strzyżowicach	ul. 1 Maja 17, 42-575 Strzyżowice
13.	Świetlica Wiejska w Dąbiu	Dąbie, ul. Pocztowa 34A, 42-504 Będzin-Łagisza
14.	Świetlica Wiejska w Brzękowicach Górnych	Brzękowice Górne 2, 42-504 Będzin-Łagisza

15.	Świetlica Wiejska w Górze Siewierskiej	Góra Siewierska, ul. Szopena 5, 42-575 Strzyżowice
-----	--	---

Dane Urzędu Gminy Psary.

**Urząd Gminy** w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatków na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Psary w latach 2017-2019.

**Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019**

rodzaj	wartość w zł		
	2017	2018	2019
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	9 817 129,16	10 618 260,27	10 291 873,37
wydatki na gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	159 373,86	183 433,34	245 821,52

Dane Urzędu Gminy Psary.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019 ulegały wahaniom, najniższy poziom osiągając w 2017 r. (9 817 129,16 zł).

**Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie**

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	144 000	144 000	180 000
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	16 000	16 000	20 000
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4 000	3 000	6 000
<b>razem</b>	164 000	163 000	206 000

Dane Urzędu Gminy Psary.

Największe kwoty w latach 2017-2019 wydatkowano na walkę z alkoholizmem, znacznie mniejsze na przeciwdziałanie narkomanii oraz na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia

leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontaktowała się z 9 osobami dotkniętymi przemocą w 2017 r., z 6 osobami w 2018 r. oraz z 12 osobami w 2019 r. W latach 2017-2019 GKRPA składała do prokuratury zawiadomienia o przestępstwie przeciwko sprawcom przemocy w rodzinie, odpowiednio 5, 3 i 6 osobom. Wybrane dane porównawcze dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019**

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	9	6	12
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	5	3	6

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Psarach.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Psary przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W latach 2017-2019 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 204 rozmowy motywujące oraz skierowali do sądu 27 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie**

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	90	67	83
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	5	4	18

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Psarach.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, obozów letnich i zimowych, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Funkcjonowanie w gminie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** reguluje nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie w tym realizacją procedury „Niebieskie Karty”. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

„Niebieska Karta” jest to procedura, której celem jest zatrzymanie przemocy. Początkiem procedury jest założenie „Niebieskiej Karty A”. Może to zrobić podczas interwencji w domu Policja, może też osoba doznająca przemocy udać się osobiście na posterunek i tam policja również może założyć „Niebieską Kartę”. Oprócz Policji w przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie „Niebieską Kartę” zakładają również:

- ośrodki pomocy społecznej,
- placówki oświatowe – szkoły, przedszkola,
- placówki ochrony zdrowia – przychodnie, szpitale,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przy założeniu „Niebieskiej Karty A” osoba pokrzywdzona otrzymuje formularz o nazwie „Niebieska Karta B” z informacjami gdzie dodatkowo może otrzymać pomoc.

Po założeniu „Niebieskiej Karty A” przez służby, karta jest przekazywana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Po zapoznaniu się z kartą Zespół ustala wstępny plan pomocy i wyznacza grupę roboczą. Grupa Robocza składa się ze specjalistów zajmujących się działaniem w obszarze przeciwdziałania przemocy. To Grupa Robocza spotyka się zarówno z domniemaną osobą doświadczającą przemocy, jak i domniemaną osobą stosującą przemoc.

Po przeprowadzeniu rozmów z osobami, których dotyczy „Niebieska Karta” realizowany jest plan pomocy. W planie pomocy może znaleźć się np. monitoring sytuacji rodzinnej przez dzielnicowego lub pracownika socjalnego, pomoc psychologiczna, pomoc prawna, pomoc materialna.

Wybrane dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Psarach w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Psary w latach 2017-2019**

zakres danych	2017	2018	2019
<b>liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego</b>	<b>21</b>	<b>21</b>	<b>21</b>
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	4	4
liczba spotkań grup roboczych ZI	129	101	85
<b>liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”</b>	<b>21</b>	<b>9</b>	<b>12</b>
w tym sporządzonych przez Policję	9	4	4
w tym sporządzonych przez pracowników socjalnych	7	2	2
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	12	11	18

liczba spraw toczących się w ZI z lat wcześniejszych	10	19	17
--	----	----	----

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Psary.

W 2019 r. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Psary liczył 21 członków. W ciągu tego roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 85 spotkań grup roboczych, które realizowały zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli ogółem 12 procedur „Niebieskie Karty” wśród rodzin z gminy, w tym 4 sporządzone przez Policję. W ramach działalności Zespołu prowadzono rozmowy ze sprawcami przemocy motywujące ich do podjęcia leczenia odwykowego oraz zachęcające do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, rodzinom z dysfunkcją przemocy zapewniano pomoc w formie pracy socjalnej, natomiast dzieci objęte zostały opieką pedagoga szkolnego. Ponadto rozpowszechniano na terenie gminy plakaty i ulotki informacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz instytucji udzielających wsparcia ofiarom przemocy.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

**Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach** jest instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości.

W 2019 r. OPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 1 osobę w kadrze kierowniczej oraz 4 pracowników socjalnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2017-2019, ulegała wahaniom (ze 125 w 2017 r., poprzez 150 w 2018 r. do 105 w 2019 r.). Malą natomiast liczbą osób w rodzinach objętych pomocą OPS-u w tym okresie (z 213 w 2017 r. do 186 w 2019 r.). Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

**Tabela 11. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2017-2019**

liczba beneficjentów	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	125	150	105
liczba rodzin	110	105	102
liczba osób w rodzinach	213	201	186

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Psarach.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu dotyczyła 15 rodzin liczących 29 osób w 2017 r., 10 rodzin

liczących 13 osób w 2018 r. oraz 18 rodzin liczących 38 osób w 2019 r. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu przemocy w rodzinie dotyczyła 12 rodzin liczących 70 osób w 2017 r., 16 rodzin liczących 39 osób w 2018 r. oraz 15 rodzin liczących 42 osoby w 2019 r. Jeśli chodzi o pomoc udzielaną z powodu narkomanii, to w analizowanych latach wsparcia z tego powodu Ośrodek nie przyznawał. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

**Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019**

rok	liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie		liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomania
2017	1	9	12	15	70	29
2018	1	10	16	10	39	13
2019	1	8	15	18	42	38

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Psarach.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji. Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydliwym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe.

Mieszkańcy gminy Psary mają zapewnioną opiekę w 3 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarze, w związku z wystąpieniem przemocy, mają obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne,

będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udzielają pomocy medycznej i kierują na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo personel medyczny ma obowiązek poinformowania osobę doświadczającą przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy i wskazać właściwe instytucje udzielające pomocy.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Psarach działa **Punkt Konsultacyjny**, w którym osobom uzależnionym i ofiarom przemocy, informacji i wsparcia udziela terapeuta, psycholog oraz prawnik. Osoba dyżurująca w Punkcie udziela m.in. informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, motywuje i kieruje na leczenie oraz udziela pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej. W Punkcie udzielane są również informacje członkom rodzin osób uzależnionych, które zgłaszają się do Punktu po poradę.

Na terenie gminy działają również **Grupa Wsparcia „Nadzieja”** oraz **Stowarzyszenie „Tańczące Motyle”**, których głównym celem jest zachęcanie dzieci i młodzieży do wspólnego spędzania wolnego czasu w formie zajęć integracyjnych, profilaktycznych, zajęć sportowych oraz zabaw i konkursów.

## 2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Psary objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 13. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy**

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Krasickiego 17, 42-500 Będzin
2.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. 11 Listopada 5, 42-500 Będzin
3.	Komenda Powiatowa Policji	ul. Generała Józefa Bema 1, 42-500 Będzin
4.	Sąd Rejonowy w Będzinie Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej	ul. Sączewskiego 23, 42-500 Będzin

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Komisariat Policji w Wojkowicach**. W 2019 r. na terenie gminy odnotowano ogółem 141 przestępstw. Wśród nich dominowały: przestępstwa przeciwko mieniu – 72 przypadki, przeciwko rodzinie i opiece – 10, przeciwko życiu i zdrowiu – 6 oraz przeciwko wiarygodności dokumentów – 4 przypadki.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;



- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

Z analizy danych przedstawionych przez Komisariat Policji w Wojkowicach wynika, że w 2019 r. stwierdzono 9 faktów przemocy na terenie gminy. Wśród osób doświadczonych przemocą w rodzinie przeważały kobiety. Funkcjonariusze stwierdzili też przypadki stosowania przemocy wobec mężczyzn. Ustalono, że w analizowanym czasie sprawcami przemocy byli przede wszystkim mężczyźni. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 14. Dane Komisariatu Policji dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy Psary w latach 2017-2019**

zakres danych	2017 r.	2018 r.	2019 r.
<b>liczba stwierdzonych faktów przemocy</b>	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>9</b>
liczba zastosowanych procedur „Niebieska Karta” – sporządzonych formularzy	9	7	6
<b>liczba osób doświadczonych przemocą w rodzinie</b>			
w tym kobiety	9	8	6
w tym mężczyźni	1	1	2
w tym nieletni	0	1	0
w tym osoby starsze	2	1	1
<b>liczba sprawców przemocy w rodzinie</b>			
w tym kobiety	1	1	2

w tym mężczyźni	9	6	6
w tym nieletni	0	1	1
<b>liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu</b>			
w tym kobiety	0	0	0
w tym mężczyźni	0	0	1
w tym nieletni	0	0	0

Dane Komisariatu Policji w Wojkowicach.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Psary rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Będzinie**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Według danych Sądu Rejonowego w Będzinie kuratorzy Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej prowadzili w latach 2017-2019 r. wobec mieszkańców gminy Psary dozory i nadzory kuratorskie. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

**Tabela 15. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019**

dozory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
46	43	54	43	51	47
nadzory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	

ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
2	2	5	7	3	4

Dane Sądu Rejonowego w Będzinie.

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie** jest jednostką obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy Psary. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie**. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

**Tabela 16. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady**

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach	32 267 22 62
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	32 267 22 62
3.	Punkt Konsultacyjny	32 263 15 67
4.	NZOZ Gminne Centrum Medyczne Psary	32 267 22 71
5.	Komisariat Policji w Wojkowicach	32 269 17 10
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie	32 267 81 08
7.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie	32 267 44 01
8.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	32 269 51 70
9.	Katolicki Telefon Zaufania Kurii Diecezjalnej w Sosnowcu	32 292 98 93

10.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
11.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
12.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
13.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
14.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
15.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
16.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
17.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
18.	Pomarańczowa Linia – system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
19.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

### 3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Psary należą do diecezji sosnowieckiej. Na terenie gminy w 2019 r. funkcjonowało 5 parafii Kościoła rzymskokatolickiego i 1 parafia Kościoła polskokatolickiego. Dane przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 17. Parafie w gminie w 2019 roku**

dekanat	nazwa parafii	adres
II św. Jana Pawła II w Będzinie	Parafia pw. św. Apostołów Piotra i Pawła	ul. Zwycięstwa 40, 42-512 Psary
II św. Jana Pawła II w Będzinie	Parafia pw. bł. Michała Kozala	ul. Szkolna 3A, Preczów
XIV św. Macieja Apostoła w Siewierzu	Parafia pw. Wniebowzięcia NMP	ul. Kościelna 17, 42-504 Dąbie Górne
śląski	Parafia pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy (parafia Kościoła polskokatolickiego)	ul. 1 Maja 64, 42-575 Strzyżowice
II św. Jana Pawła II w Będzinie	Parafia pw. Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza	Sarnów, ul. Wiejska 100, 42-512 Psary
II św. Jana Pawła II w Będzinie	Parafia pw. NMP Królowej Świata	ul. 1 Maja 57, 42-575 Strzyżowice

Dane Urzędu Gminy Psary i Diecezji Sosnowieckiej.

W Kurii Diecezjalnej w Sosnowcu (ul. Skautów 1, 41-200 Sosnowiec) działa **Wydział Duszpasterstwa Rodzin**, którego przewodniczącym jest ks. Grzegorz Koss. W wydziale bezpłatną pomoc świadczą psychoterapeuci i psycholodzy, pedagodzy, prawnicy i lekarze oraz osoby zajmujące się poradnictwem rodzinnym. Posługujący w nich doradcy życia rodzinnego prowadzą spotkania przygotowujące

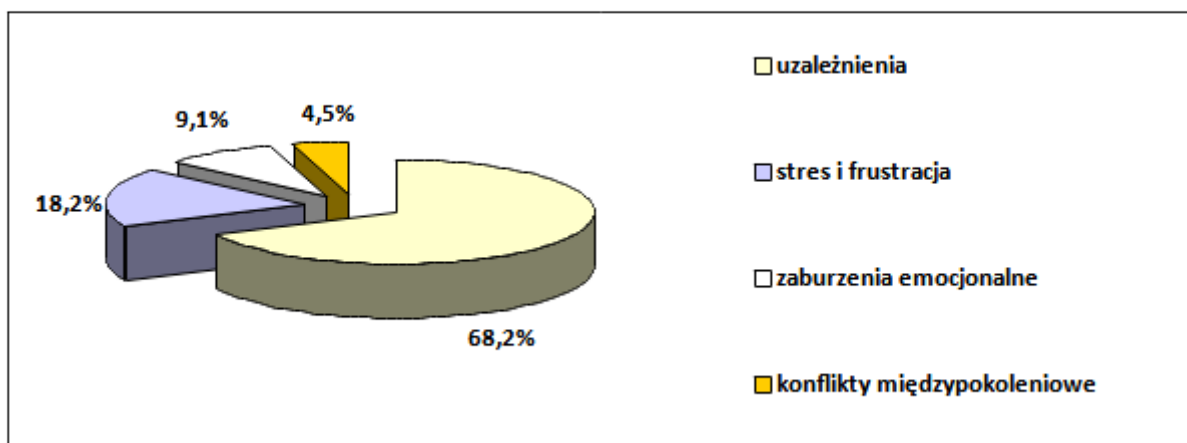
narzeczonych do zawarcia sakramentu małżeństwa oraz służą pomocą małżeństwom i rodzinom. Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia. Na terenie Kurii działa również Katolicki Telefon Zaufania (32 292 98 93).

#### 4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

##### 4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Psary zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 22 wypełnione anonimowo ankiety. W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie są uzależnienia (68,2%), a także stres i frustracja (18,2%). W dalszej kolejności wymieniano zaburzenia emocjonalne (9,1%) oraz konflikty międzypokoleniowe (4,5%). Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?**

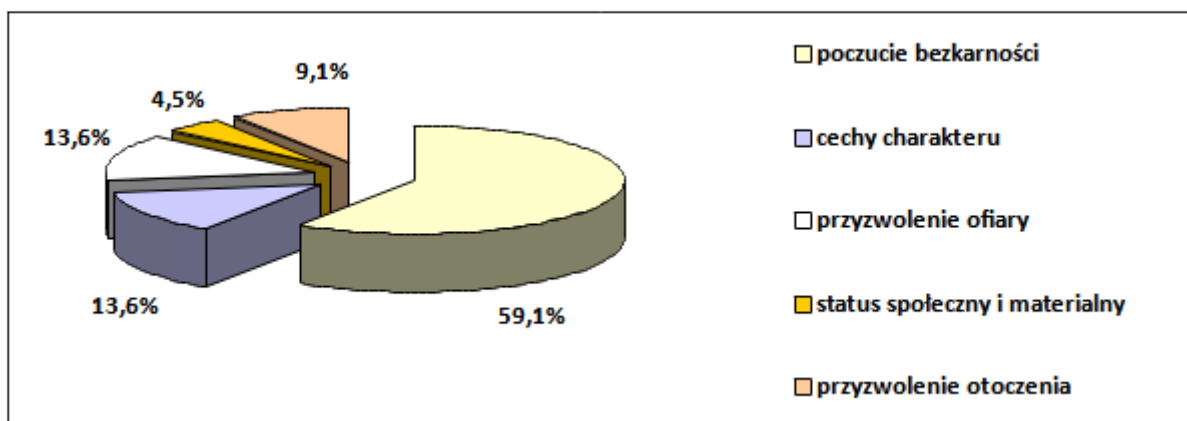


Dane z

badania ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: poczucie bezkarności (59,1%), cechy charakteru i przyzwolenie ofiary (po 13,6%). Wymieniono także przyzwolenie otoczenia (9,1%) oraz status społeczny i materialny (4,5%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?**

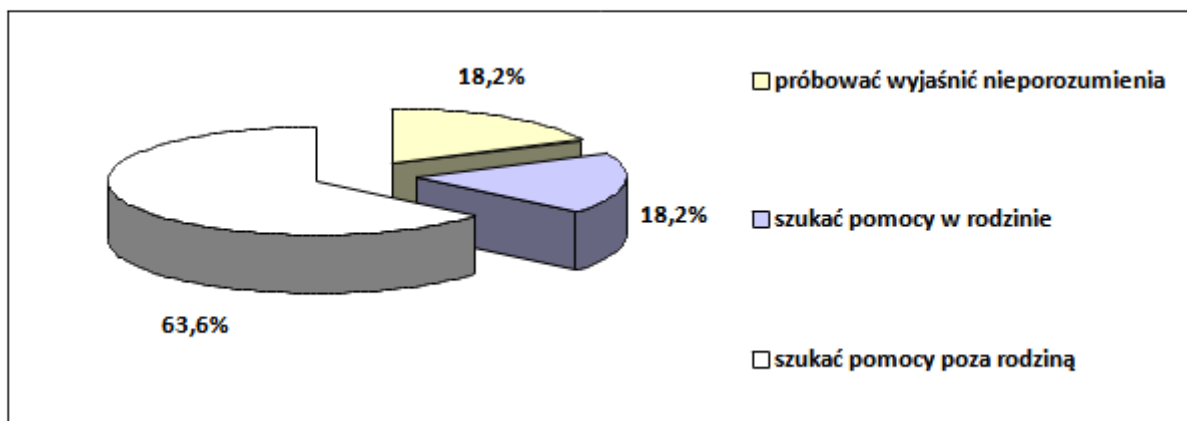


Dane z

badan ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

**Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?**



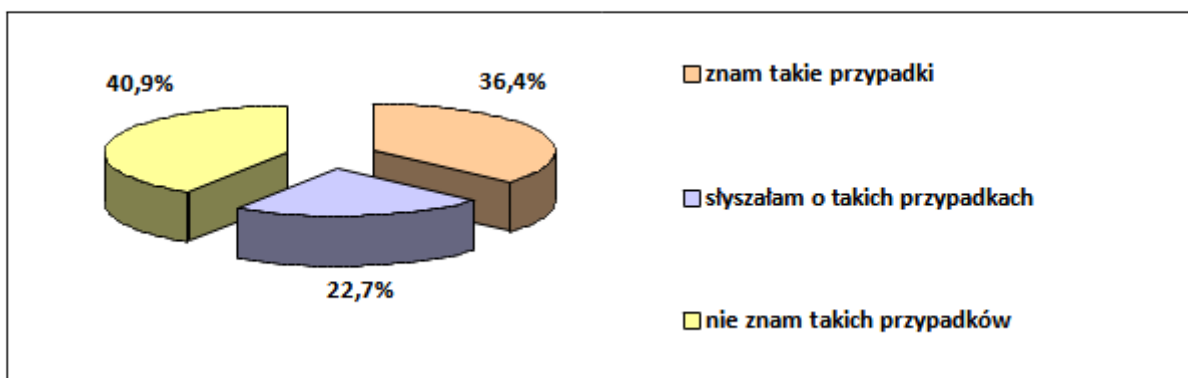
Dane z

badan ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (63,6%), według innych próbować wyjaśnić nieporozumienia lub szukać pomocy w rodzinie (po 18,2%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 59,1% respondentów stwierdziło, iż słyszało o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź takie przypadki zna. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

**Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?**

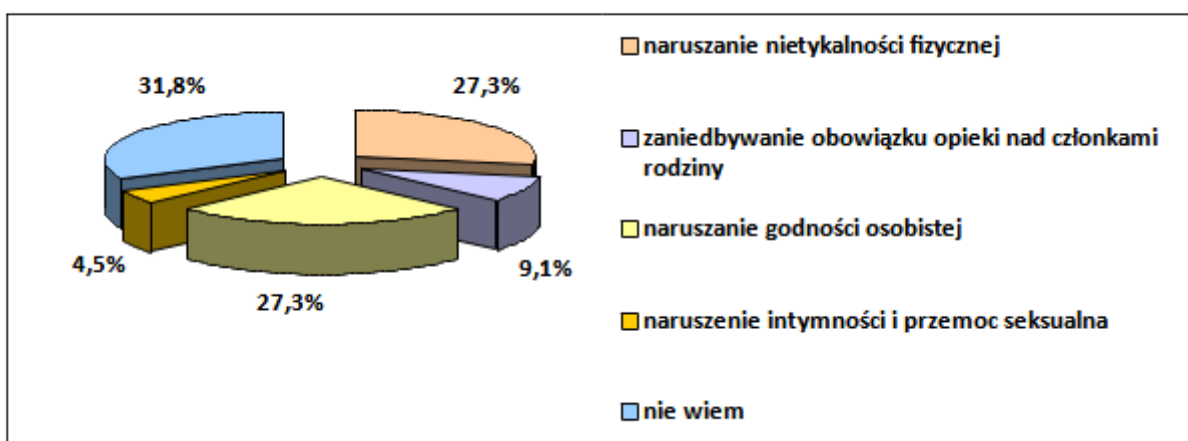


Dane z

badania ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej, naruszanie godności osobistej, zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami. Wysoki odsetek (31,8%) badanych nie wyraził opinii w tej sprawie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?**



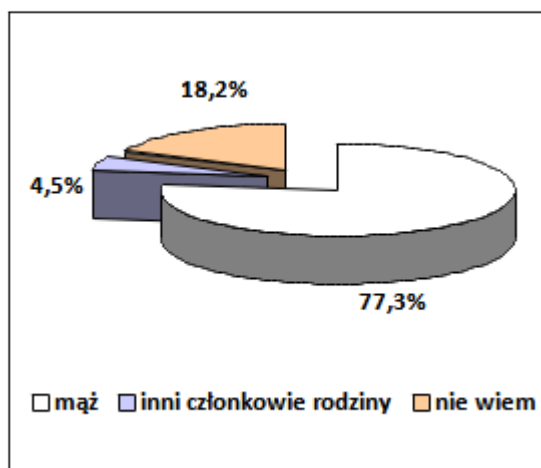
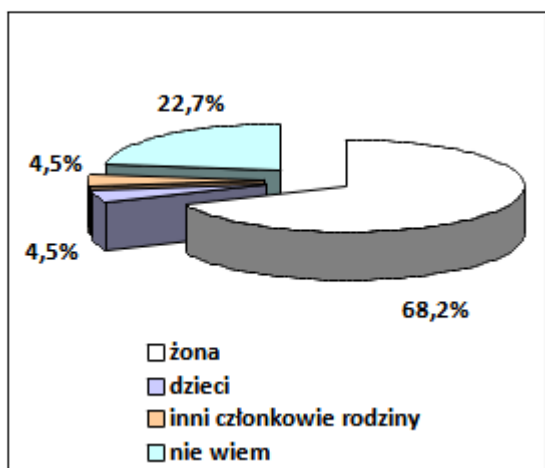
Dane z

badania ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

**Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?**

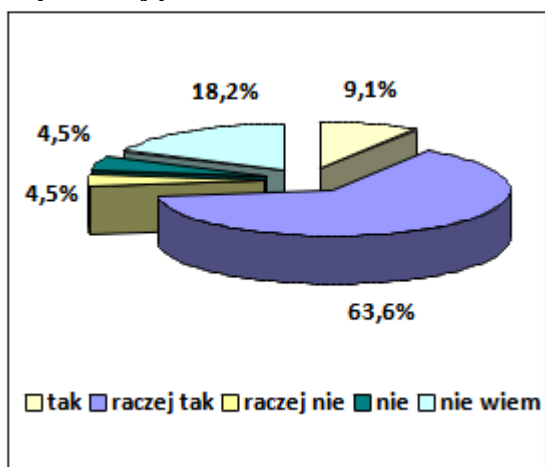
**Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?**



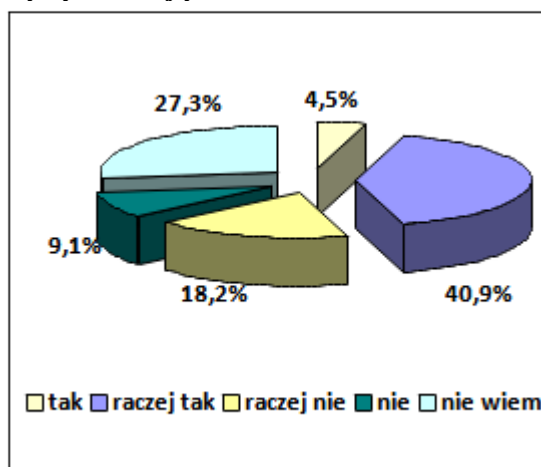
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

**Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?**



**Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?**



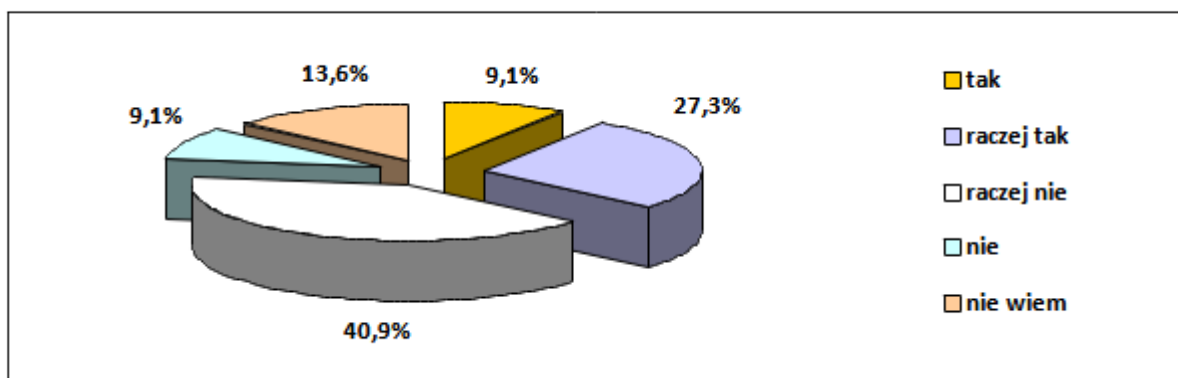
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 72,7% respondentów oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest wystarczająca lub raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 9% badanych, a 18,2% ankietowanych nie było w stanie tej oferty ocenić. Zdaniem 45,4% ankietowanych działania podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające lub raczej wystarczające. Przeciwną opinię wyraziło 27,3% badanych i tyle samo badanych nie było w stanie tych działań ocenić.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Zdaniem 36,4% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy, natomiast połowa respondentów wyraził zdanie przeciwne. Ponadto 13,6% badanych miało trudności z odpowiedzią na to pytanie. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.



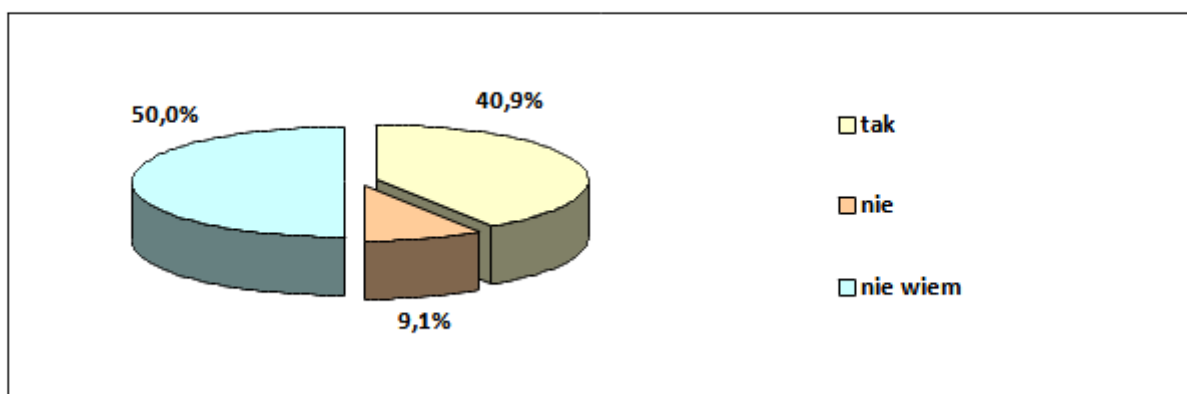
**Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestnicy badania mieli też trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

**Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?**



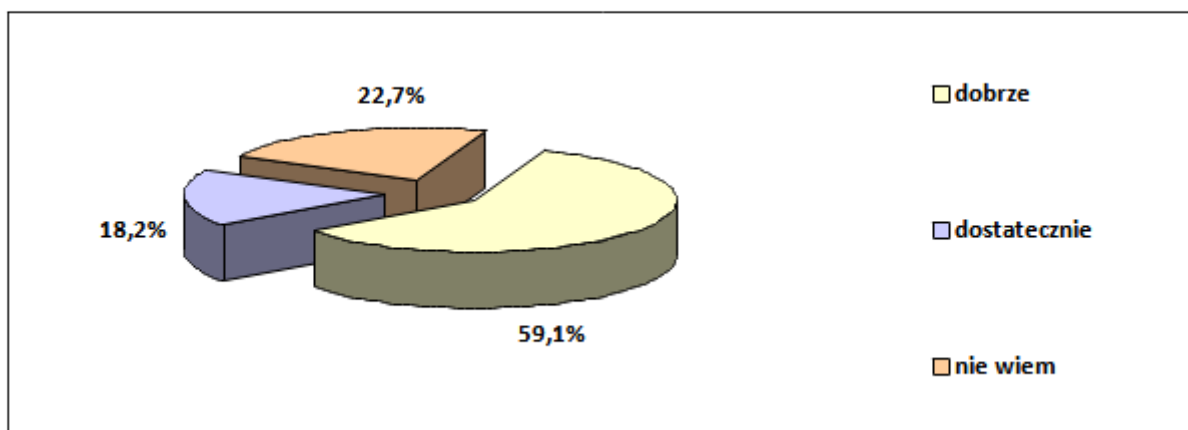
Dane z

badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Półowa respondentów wybrała odpowiedź „nie wiem”. Zdaniem 40,9% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie istnieje, a 9,1% ankietowanych było przeciwnego zdania.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Prawie 23% respondentów nie było w stanie tych działań ocenić. Według 18,2% ankietowanych działania te są dostateczne, a kolejne 59,1% badanych przyznało, że są dobre. Nikt z pytanych nie ocenił ich negatywnie. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?**



Dane z

badan ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, uruchomienie lokalnego telefonu zaufania, zintensyfikowanie działań kontrolnych policji oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin, a szczególnie sytuacji dzieci, w których takie problemy miały miejsce. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy oraz rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.

## 4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie ankiety wypełnione w czterech placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

Do szkół biorących udział w badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2019/2020 ogółem 880 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 327 nauczycieli. Uczniowie wszystkich szkół mogli skorzystać z pomocy pedagoga, logopedy, doradcy zawodowego oraz mieli zapewnioną opiekę pielęgniarską. Tylko dwie placówki zatrudniały psychologa. Wszystkie placówki zapewniały opiekę w ramach zajęć świetlicowych.

### Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących

problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

**Tabela 18. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020**

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	–	–	4
sięganie po alkohol	–	–	4
sięganie po narkotyki	–	–	4
niszczenie mienia szkolnego	3	12	1
kradzieże na terenie szkoły	1	1	3
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	1	1	3
udział w grupach negatywnych	–	–	4
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	1	23	3
autoagresja	1	2	3
ucieczki z domu	–	–	4
przestępczość ujawniona	–	–	4
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	2	3	2

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

**Tabela 19. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020**

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1
zaniedbanie	2
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	–
przemoc w rodzinie	–
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono 23 przypadki agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, 12 przypadków niszczenia mienia szkolnego, 3 przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego, a także 2 przypadki autoagresji oraz po 1 przypadku kradzieży na terenie szkoły i dyskryminacji w grupie rówieśniczej. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 2 przypadki zaniedbań oraz 1 przypadek bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Przedstawiciele trzech spośród badanych placówek nie zauważyli wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat, zaś jeden ankietowany nie był w stanie stwierdzić, czy w analizowanym okresie taki wzrost nastąpił.

#### 4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 49 uczniów najstarszych klas szkół podstawowych, z czego 53% stanowiły kobiety, a 47% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 14 lat (53%), 32% tej próby stanowili uczniowie w wieku 13 lat, 14% stanowili uczniowie w wieku 12 lat, zaś 1% tej próby stanowili uczniowie w wieku 15 lat.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 20. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych**

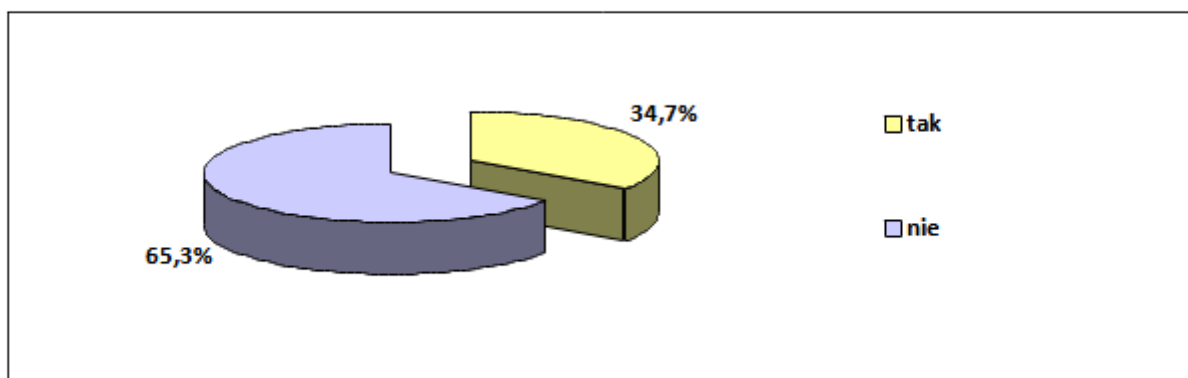
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	28	57,1%
uderzanie	39	79,5%
kopanie	39	79,5%
duszenie	44	89,8%
szarpanie	34	69,4%
przypalanie ciała	46	93,9%
policzkowanie	32	65,3%
szantaż	41	83,7%
ośmieszanie	37	75,5%
grożenie	40	81,6%
nadmierna krytyka	27	55,1%
szkalowanie w Internecie	38	77,5%
nękanie sms-ami	34	69,4%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: przypalanie ciała (93,9%), duszenie (89,8%), szantaż (83,7%) i grożenie (81,6%), a także uderzanie (79,5%), kopanie (79,5%) i szkalowanie w Internecie (77,5%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył popychania (57,1%) i nadmiernej krytyki (55,1%).

Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

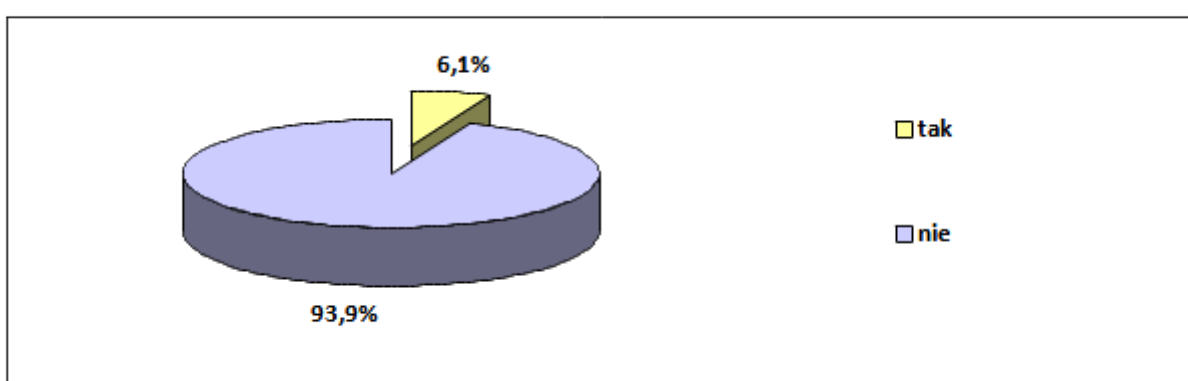
**Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegóż formy przemocy ze strony rówieśników?**



Dane z

badania ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

**Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy w swojej rodzinie?**



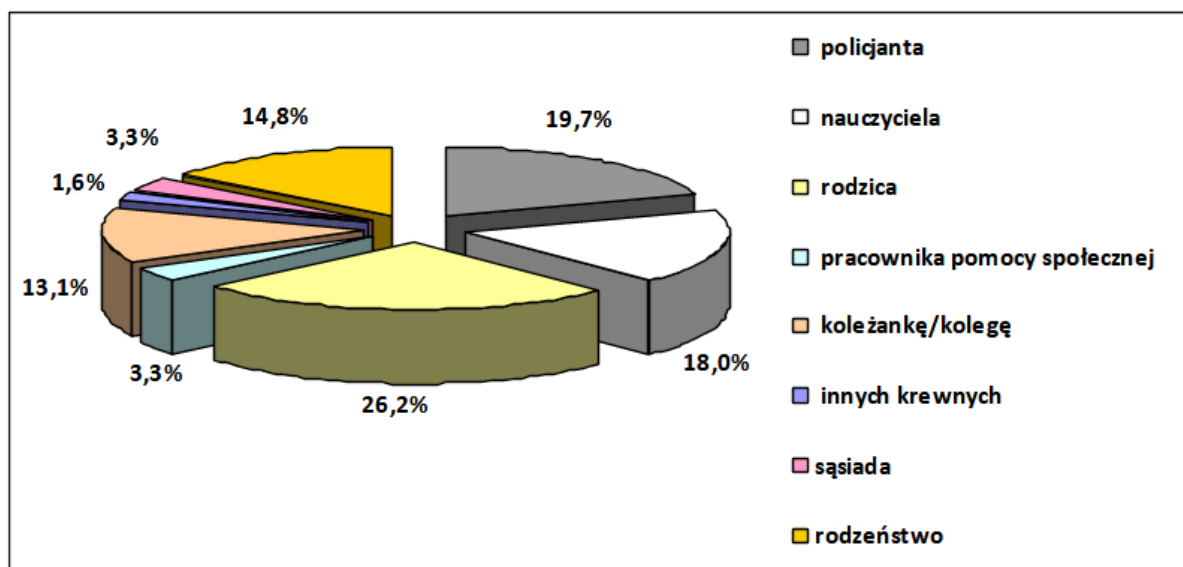
Dane z

badania ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Ponad 65% uczniów odpowiedziało na to pytanie przecząco, zaś 34,7% respondentów przyznało, że doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziły 3 osoby spośród uczestników badania.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Zdecydowana większość (82%) zadeklarowała, że nie słyszała o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia. Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?”, zdecydowana większość (89,8%) odpowiedziała twierdząco. Uczniów poproszono również o wskazanie osób, które poinformowaliby o zaistnieniu przemocy. Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzę o przemocy podzieliliby się z rodzicem, policjantem, nauczycielem, i rodzeństwem. W dalszej kolejności wymieniono koleżanki i kolegów, sąsiada lub pracownika pomocy społecznej. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

**Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?**



Dane z

badan ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?”, zdecydowana większość (92%) badanych odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie ponad 8% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Trzy czwarte respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Jedna czwarta ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy większość badanych (20%) wskazała na przemoc rówieśniczą, tyle samo (20%) ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie. 60% respondentów zadeklarowało, że takich obaw nie ma.

## 5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

## 6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie</li> <li>• wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>• zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia</li> <li>• monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną</li> <li>• dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów</li> <li>• odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy</li> <li>• inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nieanalizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci</li> </ul>
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej i przedszkolnej</li> <li>• zaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy</li> <li>• nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie</li> <li>• zmniejszające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• nasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin</li> <li>• wzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>• wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego</li> <li>• niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na wskazane mocne strony, którymi są głównie: analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie, wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrą i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie, propagowanie wolontariatu wśród dzieci i młodzieży

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza: wzrastająca liczba rodzin dysfunkcyjnych, wzrastająca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia, jak również niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

<b>OBSZAR II:</b> <b>ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej</li> <li>• inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia</li> <li>• podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego</li> <li>• zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej</li> <li>• odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi</li> <li>• realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów</li> <li>• realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym</li> <li>• prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• znacznie ograniczony bezpośredni kontakt uczniów z nauczycielem oraz z grupą rówieśniczą</li> <li>• stres spowodowany ciągłym napięciem związanym z potencjalnym zagrożeniem zdrowia i izolacją społeczną</li> </ul>



<ul style="list-style-type: none"> <li>funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego przy Ośrodku Pomocy Społecznej</li> <li>tworzenie sieci monitoringu instytucji publicznych i kluczowych obiektów i miejsc na terenie gminy</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>brak barier finansowych i lokalowych utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej</li> <li>wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców</li> <li>niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki</li> <li>niewzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich</li> <li>wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>brak poprawy stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach</li> <li>zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia</li> <li>wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi</li> <li>niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze.

Mimo znaczącej przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane słabe strony i zagrożenia – m.in. zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi, brak poprawy stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach oraz niewystarczająca liczba lekarzy specjalistów – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanego programu.

<b>OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>niewystarczająca do aktualnych potrzeb</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych</li> <li>• popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych</li> <li>• podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców</li> <li>• inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej</li> <li>• podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego</li> <li>• podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• liczebność kadry OPS-u</li> <li>• malejący prestiż zawodu pracownika socjalnego przejawiający się niechęcią młodych osób do kształcenia się i pracy w tym zawodzie</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia</li> <li>• wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych</li> <li>• zwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej</li> <li>• zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją</li> <li>• wpływ środków zewnętrznych pozwalających m.in. na podniesienie skuteczności realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej</li> <li>• dysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej</li> <li>• brak zainteresowania mieszkańców gminy działalnością wolontarystyczną</li> <li>• zbyt duże obciążenie kadry pomocy społecznej przyczyniające się do wypalenia zawodowego</li> </ul>

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, coraz atrakcyjniejsza oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna, dostosowana do aktualnych potrzeb, podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu oraz popularyzowanie wśród mieszkańców gminy informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych. Należy także podkreślić możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej,

inicjowanie powstawania nowych placówek pomocy społecznej oraz prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

Jednakże liczne mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi słabych stron oraz dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej, zbyt duże obciążenie kadry pomocy społecznej przyczyniające się do wypalenia zawodowego, a także niewystarczająca do aktualnych potrzeb liczebność kadry OPS-u to w obliczu niekorzystnych tendencji demograficznych niezwykle istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

### **III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE**

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Psary na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

#### **1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU**

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Psary na lata 2021-2025 jest następujący:

**Podjmowanie działań profilaktycznych,  
zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, zintensyfikowanie  
oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na sprawców przemocy  
w celu zapobiegania i przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie  
na terenie gminy.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

## 2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Wspieranie rodzin doświadczających przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	OPS, NGO-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia</li> <li>- rodzaj wsparcia</li> <li>- liczba porad</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego i psychologicznego rodzin doświadczających przemocy</li> </ul>
Specjalistyczne poradnictwo dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	OPS, PK, GKRPA, ZI, PCPR, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> <li>- włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych</li> </ul>
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	OPS	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia</li> <li>- liczba i rodzaj porad</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy</li> <li>- zmniejszenie liczby rodzin, w których wielokrotnie interweniowano z powodu przemocy domowej</li> </ul>
Poszerzenie dostępu do pomocy terapeutycznej i prawnej dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI, PK, PCPR, NGO-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób, którym udzielono wsparcia</li> <li>- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia</li> <li>- liczba i rodzaj porad</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zapobieganie eskalacji przemocy w rodzinie</li> <li>- zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą</li> </ul>
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, PCPR, NGO-s	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba osób, którym udzielono wsparcia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom</li> </ul>

w ośrodkach wsparcia.				doświadczającym przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	PS, GKRPA, ZI, PK, placówki oświatowe, PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, Kościół	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad - liczba podjętych interwencji	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - zmiana zachowań sprawców przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI, Policja	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	OPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

**CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.**

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI, PK, placówki oświatowe, świetlice, Policja, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom

Zwiększanie motywacji do zmian w zakresie funkcjonowania psychologicznego, rodzinnego i społecznego mieszkańców gminy, a w szczególności członków rodzin, w których występuje przemoc i zagrożonych przemocą.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI, PK, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, PCPR, NGO-s, Kościół, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba osób objętych działaniami</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzrost świadomości i kompetencji społecznych mieszkańców</li> <li>- niwelowanie niekorzystnych zjawisk z życia społecznego i rodzinnego</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> </ul>
Prowadzenie pogadań, prelekcji na temat przemocy w rodzinie.	2021-2025	GKRPA, ZI, OPS, palcówki oświatowe, świetlice, PPP, Policja, NGO-s	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj pogadań i prelekcji</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podniesienie umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę</li> <li>- zmiana świadomości społecznej</li> </ul>
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, RG, OPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie</li> <li>- zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie</li> <li>- umocnienie prawidłowego modelu rodziny</li> </ul>
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościół	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wzmocnienie rodzin</li> <li>- eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin</li> <li>- przywracanie właściwych relacji w rodzinie</li> </ul>
Podjęmowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji	2021-2025	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne,	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba uczestników</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyzwalanie pozytywnych emocji</li> <li>- integrowanie środowiska</li> </ul>

w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.		placówki kultury, NGOs		dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
--	--	------------------------	--	---

**CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2021-2025	OPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj odbytych szkoleń</li> <li>- liczba pracowników doskonalących kwalifikacje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- podwyższenie kompetencji służb społecznych</li> <li>- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom</li> <li>- zwiększenie skuteczności podejmowanych działań pomocowych</li> <li>- poszerzenie zakresu i form wsparcia adresowanego do rodzin doświadczających przemocy domowej i zagrożonych przemocą</li> <li>- poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem</li> </ul>
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, OPS, placówki oświatowe, Policja, SR inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba spotkań ZI</li> <li>- liczba grup roboczych</li> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom</li> <li>- poprawa funkcjonowania</li> </ul>



			- liczba rodzin	i kondycji rodzin
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli na temat przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów.	2021-2025	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj szkoleń - liczba uczestników	- podwyższenie wiedzy nauczycieli w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim - wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin doświadczających przemocy
Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, OPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem	- podniesienie skuteczności ochrony ofiar przemocy - zapobieganie eskalacji przemocy w danej rodzinie - zapewnienie komfortu socjalnego i psychologicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą

Monitorowanie i kontrolowanie problemów agresji i przemocy występujących w gminie.	2021-2025	UG, ZI, OPS, placówki oświatowe, Policja, Sąd Rejonowy, PCPR, PPP, placówki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie gminy</li> <li>- liczba i rodzaj wykroczeń na terenie gminy</li> <li>- liczba Niebieskich Kart</li> <li>- liczba osób objętych dozorem i nadzorem kuratorskim</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zmniejszenie liczby osób i rodzin doświadczających przemocy</li> <li>- wzmacnianie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających przemocy</li> </ul>
--	-----------	---	---	---

#### CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, OPS, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościoł, społeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> <li>- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą</li> </ul>
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2021-2025	UG, RG, OPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> <li>- liczba i rodzaj podjętych działań</li> <li>- liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom</li> <li>- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin</li> <li>- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą</li> </ul>
Poszerzanie współpracy	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, OPS,	- liczba i rodzaj podjętych	- poprawa funkcjonowania

podmiotów w zakresie wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość ich życia.		placówki oświatowe, NGOs, Kościoł	działań	- i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych
Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, OPS, Policja, PR, SR	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa komfortu i warunków życia mieszkańców gminy

## Legenda

UG – Urząd Gminy  
RG – Rada Gminy  
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej  
GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych  
ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie  
PK – Punkt Konsultacyjny

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie  
PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna  
ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej  
SR – Sąd Rejonowy  
PR – Prokuratura Rejonowa  
NGOs – organizacje pozarządowe

## **IV REALIZACJA PROGRAMU**

### **1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY**

Koordynatorem programu będzie Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Psarach. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Będzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Będzinie, Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w Katowicach, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

### **2. MONITORING I EWALUACJA**

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Psarach – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Radzie Gminy do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych. Ewaluacja zostanie przeprowadzona po drugim i czwartym roku wdrażania założeń programu na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

### **3. FINANSOWANIE**

Działania podejmowane w ramach realizacji Programu, związane z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków własnych Samorządu Gminy. Przewiduje się również współudział w finansowaniu ww. działań ze środków budżetu państwa.

## SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy.....	3
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2017-2019.....	4
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	9
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	9
Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie.....	10
Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu i wydatki na realizację programu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień w gminie w latach 2017-2019.....	11
Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	12
Tabela 8. Działalność GKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019.....	12
Tabela 9. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	13
Tabela 10. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Psary w latach 2017-2019.....	14
Tabela 12. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u w latach 2017-2019.....	15
Tabela 13. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem OPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019.....	16
Tabela 14. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy.....	18
Tabela 11. Dane Komisariatu Policji dotyczące przemocy w rodzinie na terenie gminy Psary w latach 2017-2019.....	19
Tabela 15. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	20
Tabela 16. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady.....	21
Tabela 17. Parafie w gminie w 2019 roku.....	22
Tabela 18. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020.....	29
Tabela 19. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020.....	29
Tabela 20. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych.....	30
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci.....	8
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku.....	8
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?.....	23
Wykres 4. Jakimi Pani/Pana zdaniem czynnikami mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?.....	24
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?.....	24
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?.....	25
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?.....	25
Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?.....	26
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?.....	26
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?.....	26
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?.....	26
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?.....	27
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?.....	27
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?.....	28
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy ze strony rówieśników?.....	31

Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy w swojej rodzinie?.....	31
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?.....	32

### **Uzasadnienie**

Konieczność opracowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wynika z art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje "opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie".

Dokument wyznacza cele i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do zniwelowania problemu przemocy w rodzinie w gminie oraz zminimalizowania jego skutków.